

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) प्राकृत भाषेच्या उद्गमविषयीची विविध मतांची चर्चा करून तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) प्राकृत भाषेतील शब्दसंपदा याविषयी सविस्तर लिहा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर द्या. १२
- प्राकृत भाषेच्या प्रारंभापासून ते आधुनिक काळापर्यंतच्या विकासाची माहिती द्या.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – I) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Ardhamagdhī Aagam (230119102)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) भ. महावीरांच्या उपदेशास — यांनी सूत्रामध्ये रचना केली आहे.
अ) केवली ब) मूककेवली
क) गणधर ड) पटाचार्य
- २) गणधरांद्वारे सूत्ररूपात गुंथिलेल्या आप्त उपदेशास — आगाम म्हटले जाते.
अ) अंग ब) उपांग
क) अंगबाहय ड) टीका
- ३) रागद्वेष आदि आंतरिक कषाय यावर विजयप्राप्ती हेच — आहे.
अ) पराक्रम ब) विशुद्ध आचार
क) विकास ड) सुख
- ४) आचारांगातील द्वितीय अध्ययनाचे नाव — आहे.
अ) शस्त्रपरिज्ञा ब) समिति
क) गुप्ति ड) लोकविचय
- ५) लोकविचय या दुसऱ्या अध्ययनामध्ये संसाराचे मूळ — सांगितले आहे.
अ) आसक्तिमध्ये ब) अंतरंगामध्ये
क) पररूपात ड) एकही नाही
- ६) तीर्थंकर सर्वज्ञ यांची वाणी ज्या ग्रंथामध्ये आहे त्यास — म्हणतात.
अ) पिटक ब) ग्रंथ
क) आगम ड) प्रकीर्णक
- ७) वल्लभी येथे नागार्जुनसागर यांच्या अध्यक्षतेखाली — वाचना झाली.
अ) प्रथम ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ

- ८) आचारांग यांच्या अनुसार अहिंसक जीवनाचा अर्थ म्हणजे ——— होय.
 अ) लोक ब) आलोक
 क) संयमी जीवन ड) अव्रत
- ९) ——— दशेची प्राप्ती हे अंतिम व महत्त्वाचे ध्येय कथेमधून, तत्वचर्चेतून जैनशास्त्रात बघायला मिळते.
 अ) वीतराग ब) अनुराग
 क) राग ड) सराग
- १०) साधूंच्या आचारासंबंधी कडक नियम आणि ——— यांचा समावेश ——— सूत्रात आहे.
 अ) ज्ञान – समवायांग ब) आचरण – आचारांग
 क) तप – सूत्रकृतांग ड) दर्शन – स्थानांग
- ११) छेदसूत्रामध्ये दिवसभरामध्ये झालेल्या चुकांमधून बाहेर पडण्यासाठी ——— विचार केला आहे.
 अ) प्रायश्चित्ताचा ब) आचरणाचा
 क) मंगलाचरणाचा ड) आत्मचिंतनाचा
- १२) तृतीय वाचना आचार्य ——— यांच्या नेतृत्वाखाली मथुरा येथे संपन्न झाली.
 अ) खारवेल ब) स्कन्दील
 क) नागार्जुनसागर ड) देवर्द्धिगणी क्षमाश्रमण

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) आचारांग
 ब) पिंडनिर्युक्ती
 क) निशीध
 ड) अंगप्रविष्ट आणि अंगबाहय
 इ) एक ते पाच आगम वाचना
 ई) आगमाचे भाषा व महत्त्व सांगा

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) उत्तराध्ययन मूलसूत्र परिचय
 ब) महानिशीध छेदसूत्राबदल माहिती द्या.
 क) शस्त्रपरिज्ञा सार सांगा.
 ड) सूत्रकृतांग व स्थानांग माहिती द्या.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) भ. महावीरांचा उपदेश व आगम
ब) 'लोकविजय' आचारांग द्वितीय अध्ययन सार सांगा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
छेदसूत्राचे मुनिजीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
अ) जीवसमास
ब) सिध्दत्व आणि उर्ध्वगमनत्व
क) भावसंवराचे भेद
ड) बंधाचे भेद व त्याचे कारण
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) ध्यानाचे मोक्ष होतो.
किंवा
ब) परमध्यानाचे लक्षण.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
सहा द्रव्यांचे वर्णन करून प्राणाबद्दल लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (Prakrit) (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

१२

- १) 'संशोधन म्हणजे कोणत्याही ज्ञान शाखेत नविन तत्वे अथवा तथ्ये शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे यांचे पुन्हा-पुन्हा परिक्षण करण्यासाठी केलेला ——— अभ्यास होय.
अ) पारंपरिक व रूढिवादी   ब) चिकित्सक व पद्धतशीर
क) व्यक्तिनिष्ठ व आतार्किक   ड) गणितीय व वैचारिक
- २) आचार्य वीरसेन यांनी षटखंडागमावर ——— भाषा पद्धतीने टीका रचना केली.
अ) विकृत न्याय   ब) अजाकृपाण न्याय
क) मणि-प्रवाल न्याय   ड) सिद्धांत न्याय
- ३) अभ्यासक यांच्या मते प्राचीन महाराष्ट्र प्रदेशातील जनभाषा ही ——— प्राकृत असल्याचे मानले जाते.
अ) महाराष्ट्री प्राकृत   ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत   ड) पैशाची प्राकृत
- ४) ज्या संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष स्वीकृत झालेले आहेत त्यांचे प्रामाण्य पुन्हा-पुन्हा तपासून पहाणे हे त्या अध्ययन विषयांच्या ——— कार्य आहे.
अ) अभ्यासकांचे   ब) निवृत्तांचे
क) विद्यार्थ्यांचे   ड) बालकांचे
- ५) ——— म्हणजे तथ्य, तत्त्वे अथवा एखादी गोष्ट शोधण्यासाठी करण्यात येणारी चिकित्सा किंवा सतत पद्धतशीर केलेले परिश्रम होय.
अ) संकल्पना   ब) सिद्धांत निष्कर्ष
क) संशोधन पद्धति   ड) चिकित्सा

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) प्रतिदर्श (नमुना) निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा
ब) चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
क) संशोधन अहवालाचा आकृतीबंध स्पष्ट करा.
ड) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) माहितीचे स्वरूप, संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ संशोधन अहवालाचे स्वरूप व अंतर्भूत घटक व अहवालाचे प्रकार स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए (Prakrit) (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

वार, तारीख: शुक्रवार, २४-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

समय: दोपहर ०३:०० से ०५:३०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं और दिए अंक प्रश्न के पूर्ण गुण दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। १२

- १) 'अनुसंधान' का अर्थ ज्ञान की किसी भी शाखा में नए सिद्धांतों या तथ्यों की खोज करना और पुराने सिद्धांतों की फिर से जांच करना —— अध्ययन है।
 अ) पारंपारिक और रूढ़िवादी   ब) नैदानिक और व्यवस्थित
 क) व्यक्तिपरक और अपरिमेय   ड) गणितीय और वैचारिक
- २) आचार्य वीरसेन द्वारा षट्खंडागमपर भाष्य की रचना —— भाषा पद्धति से की है।
 अ) विकृत न्याय   ब) दयालु न्याय
 क) मणि-प्रवाल न्याय   ड) सिद्धांत न्याय
- ३) विद्वानों के अनुसार प्राचीन महाराष्ट्र क्षेत्र की भाषा —— प्राकृत मानी जाती है।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत   ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत   ड) पैशाची प्राकृत
- ४) स्वीकृत अवधारणाओं, सिद्धांतों, निष्कर्षों की वैधता की फिर से जांच करना अध्ययन के विषयों का —— कार्य है।
 अ) विद्वान   ब) सेवानिवृत्त
 क) छात्र   ड) बालकोंका
- ५) —— का अर्थ है किसी तथ्य, सिद्धांत या वस्तु की खोज के लिए व्यवस्थित या निरंतर प्रयास।
 अ) अवधारणा   ब) सिद्धांत निष्कर्ष
 क) अनुसंधान पद्धति   ड) थेरेपी

- ६) ——— का अर्थ प्रकाशित, अप्रकाशित और पुरानी पुस्तकों, पुस्तकों, पत्रिकाओं, समाचार पत्रों और शोध पत्रों को पढ़ना और अनुसंधान में व्यवस्थित करना ——— है।
 अ) प्रयोग
 ब) प्रयोग शालिन
 क) पुरातत्त्व स्थल
 ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- ७) ——— अर्थात् हल किए जाने वाला प्रश्न है।
 अ) परिकल्पना
 ब) रिपोर्ट लेखन
 क) तथ्य विश्लेषण
 ड) अनुसंधान समस्या
- ८) सामान्य दैनिक जीवन में घटित होने वाली घटनाएँ या सूचनाएँ अनुसंधान के लिए उपयोगी ——— होते हैं।
 अ) परिकल्पना
 ब) रिपोर्ट
 क) तथ्य
 ड) अनुसंधान
- ९) वर्तमान अफगानिस्तान, मध्य एशिया और निया क्षेत्र के शिलालेखों की प्राकृत भाषा पर शोध करने के लिए इस लिपि का अध्ययन करना होगा।
 अ) वट्टेलुत्तू
 ब) देवनागरी
 क) खरोष्ठी
 ड) हले कन्नड़
- १०) यद्यपि नैतिकता एक मानवीय भावना है, पर इस आधारित शोध ——— उपयोगी हो सकता है।
 अ) अवास्तविक
 ब) प्रभावी और भविष्य के संदर्भ के लिए
 क) कमाई
 ड) रोजगार के लिए
- ११) मध्यकालीन प्राकृत मुक्तक रचनाएँ अधिकांशतः ——— प्राकृत भाषा में हैं।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत
 ड) पैशाची प्राकृत
- १२) सम्राट खारवेल की जीवनी ——— पर उपलब्ध है।
 अ) खंडगिरी शिलालेख में
 ब) गिरनार शिलालेख में
 क) प्राकृत साहित्य में
 ड) संस्कृत नाटक साहित्य में

प्र.२ टिप्पणियाँ लिखिए। (६ में से ४)

- अ) अवलोकन पद्धती के गुण दोष
 ब) साहित्य सर्वेक्षण
 क) अनुसंधान की रूपरेखा
 ड) प्रतिदर्श (नमुना) चयन का स्तर
 इ) दुय्यम प्रदत्त
 ई) अनुसंधान पद्धती

१२

- प्र.३ संक्षेप में उत्तर लिखिए। (४ में से २) १२
- अ) प्रतिदर्श (नमुना) चयन पद्धतीके भेद स्पष्ट करे।
ब) अच्छे अनुसंधान रूपरेखा की विशेषताये स्पष्ट करे.
क) अनुसंधान रिपोर्ट की रूपरेखा को स्पष्ट करे.
ड) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करे.
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। १२
- अ) प्रदत्त संकलन एवं भेद को समझाइए।
अथवा
ब) प्रदत्तो के स्वरूप, संकलन एवं उसके भेद स्पष्ट करे।
- प्र.५ अनुसंधान रिपोर्ट प्रारूप और घटकों और रिपोर्ट के प्रकारों की व्याख्या करें। १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.2 Write Notes. (Any Four) 12**
- Pros and Cons of observation Method
  - Literature Review
  - Research Design
  - Steps of Sample Selection
  - Secondary Data
  - Research Method
- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12**
- Explain the types of sample selection method.
  - Define Features of Research Design.
  - Explain outline of Research Report.
  - Explain the practical utility of the Research.
- Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12**
- Explain data collection and its types.
- OR**
- Define nature of Data and Its types.
- Q.5 Answer the following question in detail. 12**
- Explain research report format and components and types of reports.

- प्र.२ टीपा लिहा. ०६
- अ) व्यंजन परिवर्तन
ब) प्राकृत उच्चारण
क) स्वर परिवर्तन
ड) अनुस्वार
- प्र.३ प्राकृतमध्ये होणाऱ्या संधीबाबत विशेष माहिती थोडक्यात द्या. ०६
- प्र.४ संयुक्त वर्ण व त्याच्या प्राकृत नियमावली बाबत विशेष माहिती थोडक्यात द्या. १२
- किंवा
- ध्वनी परिवर्तन: स्वर परिवर्तन

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए (Prakrit) (सत्र - I) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल – २०२६
Prakrit Inscriptions (230119106)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) सम्राट अशोकांनी खर्च जमातीतील शिस्त हा ---- निर्देश दिला आहे.
अ) राज्यशास्त्रीय   ब) समाजशास्त्रीय
क) अर्थशास्त्रीय   ड) मानसशास्त्रीय
- २) प्राकृत शिलालेखासाठी ---- हे स्थळ प्रसिद्ध आहे.
अ) सोनागिरी   ब) उदयागिरी – खंडगिरी
क) गोमटगिरी   ड) कुंथलगिरी
- ३) कलिंगाधिपती हे दुसरे नाव ---- यांचे आहे.
अ) समुद्रविजय   ब) खारवेल
क) अशोक   ड) बिंदुसार
- ४) कर्तव्यमते हि मे सर्वलोकहितं ---- हि कंमतरं सर्वलोकहितप्पा.
अ) नास्ति   ब) आस्ति-आस्ति
क) आस्ति   ड) नास्ति-आस्ति
- ५) खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख हा गुजरात किंवा महाराष्ट्रातील जैन साधुनी रचला असावा असा ---- यांचा तर्क आहे.
अ) बहसतिमित्र   ब) अँटिओक्स
क) कनिंगहॅम   ड) जयस्वाल
- ६) हाथीगुंफा शिलालेखाचा ---- ओळीमध्ये सम्राट खारवेलालाच्या युवराज अवस्थेचे वर्णन आले आहे.
अ) पाचव्या   ब) दुसऱ्या
क) पहिल्या   ड) तिसऱ्या
- ७) सम्राट अशोकाने दोन प्रकारचे ---- उपलब्ध करून दिल्या.
अ) धर्मशाळा   ब) चिकित्सा
क) विहिरी   ड) ग्रंथालय

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) महाराष्ट्री प्राकृत साहित्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
ब) अपभ्रंशादि विभाषांची चर्चा करा.
क) प्राकृत कोश साहित्याविषयी माहिती द्या.
ड) अर्धमागधी आगमांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) सट्टक साहित्यातील विविध रचना सांगुन त्यांची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) विविध नाट्य साहित्यातील प्राकृतविषयी चर्चा करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- विविध प्राकृत साहित्याचे प्रकार सांगुन शौरसेनी साहित्याचे वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – II) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
प्राकृत काव्य (230119202)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) भाषेच्या माध्यमातून अनुभूति व कल्पनेद्वारे जीवनाचे पुनःसृष्ट म्हणजे ---- होय.
भाषा माध्यम मे से अनुभूति और कल्पना से जीवन का पुनःसृष्ट मतलब ---- है।
अ) कथासाहित्य ब) काव्य
क) खण्डकाव्य ड) महाकाव्य
- २) 'गोविंदाभिषेक' या काव्याचे मूळ नाव ---- आहे.
'गोविंदाभिषेक' इस काव्य का नाम ---- है।
अ) सिरिचिंधकत्व ब) कुमारपालचरियं
क) सुरसुन्दरिचरियं ड) सुदंसणाचरियं
- ३) रचनाशैली, विचारांची मनोहारिता, रमणीय दृश्यांचे चित्रण, विषयाची उदात्तता, भाषेचे सौष्टव हे सर्व ---- या काव्यात आहेत.
रचनाशैली, विचारांची मनोहारिता, रमणीय दृश्यों के चित्रण, विषयों की उदात्तता, भाषा के सौष्टव इन सब का ---- इस काव्य मे है।
अ) खण्डकाव्य ब) महाकाव्य
क) चरितकाव्य ड) मुक्तक काव्य
- ४) रयणचूडराचरियं या काव्याचे रचयिता बृहद्गच्छीय उद्योतनसूरिचे प्रशिष्य व आम्रदेवाचे शिष्य ---- आहेत.
रयणचूडराचरियं इस काव्य के रचयिता बृहद्गच्छीय उद्योतनसूरि के प्रशिष्य और आम्रदेव के शिष्य ---- है।
अ) गुणचंद्र ब) जिनेश्वरसूरि
क) उथोतनसूरि ड) नेमिचंद्रसूरि

- ५) तो गरुया कुलसेला नाव न ---- तुल्लंति.
तो गरुया कुलसेला नाव न ---- तुल्लंति।
अ) धीरेही ब) वीरेही
क) खलोही ड) मणेहि
- ६) साहसी पुरुषांसाठी मेरु हा गवतासमान, स्वर्ग हा घरातील अंगणासारखा आकाशास हात पोचले समान ---- हा क्षुद्र नदीसारखा समान होतो.
साहसी पुरुषों का मेरु गवत के समान, स्वर्ग घर के आंगण समान आकाश को हाथ गए समान ---- क्षुद्र नदी के समान है।
अ) समुद्र ब) वन
क) पर्वत ड) सरिता
- ७) गायकुमार चरिय, जसहर चरिय आदि अपभ्रंश साहित्याची रचना ---- यांनी केली.
गायकुमार चरिय, जसहर चरिय आदि अपभ्रंश साहित्य की रचना ---- इन्होंने की है।
अ) स्वयंभू कवि ब) रङ्धू कवि
क) पुष्पदंत कवि ड) हरिषेण कवि
- ८) ---- यांनी प्राकृत पुष्पकरिणी या मुक्तक काव्याचे संकलन केले.
---- इन्होंने प्राकृत पुष्पकरिणी इस मुक्तक काव्य का संकलन किया है।
अ) जगदीशचंद्र जैन ब) नेमिचंद्र शास्त्री
क) ए. एन. उपाध्ये ड) के. सोगाणी
- ९) लक्ष्मीलाभगणि यांनी रसायन प्रकरण नीतिकाव्याची रचयिता ---- आहेत.
लक्ष्मीलाभगणि इन्होंने रसायन प्रकरण नीतिकाव्य की रचयिता ---- है।
अ) वैराग्य शतक ब) वैराग्य रसायन प्रकरण
क) शाश्वत चैत्यास्तव ड) भवसोमाणि
- १०) उवसग्गहर स्तोत्र या स्तोत्रामध्ये ---- या तीर्थकराची स्तुति केली आहे.
उवसग्गहर स्तोत्र इस स्तोत्र में ---- इस तीर्थकार की स्तुति की है।
अ) आदिनाथ तीर्थकर ब) महावीर तीर्थकर
क) मुनि सूत्रत तीर्थकर ड) पार्श्वनाथ तीर्थकर
- ११) राजा दृढवर्मा आणि रानी प्रियंगुश्यामा यांच्या मुलाचे नाव ---- होते.
राजा दृढवर्मा और रानी प्रियंगुश्यामा इनके पुत्र का नाम ---- था।
अ) अश्वकुमार ब) कुवलयचन्द्र
क) अभयकुमार ड) पार्श्वकुमार

- १२) सेतुबन्ध महाकाव्यामध्ये ——— गाथा ——— आश्वास आहे, रचयिता ——— आहे.
सेतुबन्ध महाकाव्य मे ——— गाथा ——— आश्वास है, रचयिता ——— है।
अ) १९२१, ५१, उद्योतनसूरि   ब) १६१७, २१, बाण
क) १२१९, १५, प्रवरसेन   ड) १९९१, १२, कुन्तलेश्वर

प्र.२ भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) हरिहर विहिणे देवा जत्थन्नाइ वि वसंति देवाइं।
एयाए महिमाए हरिओ महिमा सूर— पुरिए।।
- ब) जइ सक्कोण उण नरो उणो नारायणो वि सा चारिछो।
जस्स पुणाइ पुणाइ वि भुवनाभय — दाण ललि अस्स।।
- क) जिअं जिअं मे णअणेहि जेहिदे सुजाअ — सुंदेर — गुणेक्क — मंदिरं।
पसण्ण पुण्णामअ — मोह— सच्छहं, मुहं पहासुज्जलमज्ज पिज्जए।।
- ड) कहवि ठवेति पवंगा समुद्दंसणविसा अविमुहिज्जन्तम्।
गलिअबमणाणुराअं पडिवत्थणिअन्तलोअणं अप्पाणम्।।
- इ) अज्जं गओत्ति अज्जं गओत्ति अज्जं गओत्ति गणरीए।
पडमव्विअ दिअहद्धे कुड्ढो रेहाहिं चित्तलिओ।।
- ई) सद्दावसद्दभीरू पए पए किंपि चिंततो।
दुक्खेहि कहवि पावइ चोरी अत्थं कई कव्वं।।

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) वज्जालगं — मुक्त्तक काव्य
ब) वैराग्यशतक व अरहन्तस्तवनम्
क) सुरसुन्दरीचरियं
ड) गउडवहों ऐतिहासिक काव्य

प्र.४ अ) सेतुबन्ध म्हणजेच रावणबंध — कथानक स्पष्ट करा.

१२

किंवा

- ब) 'कंसवहो' कथावस्तु सांगून त्यातील अलंकार व छंद स्पष्ट करा.

प्र.५ चरित काव्याची विशेषता सांगून सुरसुन्दरीचा परिचय दया.

१२

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) आ. कुंदकुद आणि त्यांचे जीवन व साहित्य याचे थोडक्यात वर्णन करा.
ब) पुर्व साहित्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
क) आ. वीरसेन आणि त्यांचे जीवन व साहित्य याचे थोडक्यात वर्णन करा.
ड) ब्रह्मचर्य व्रतासंबंधी गुण-दोषांची चर्चा करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) साहित्यविषयक वर्गिकरणाबद्दल माहिती देऊन प्रथमानुयोग साहित्याची चर्चा करा.
ब) भगवती आराधना ग्रंथाचा परिचय देऊन चोराविषयी आलेले वर्णन विषद करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- आचार्य धरसेन यापर्यंतची श्रुतपरंपरा सांगून षट्खंडागमाचे रचना इतिहास व परीचय द्या.

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) श्रुतलेखन
ब) प्राचीन लेखन साहित्य
क) हस्तलिखिते संरक्षण-महत्त्व व उपाय
ड) हस्तलिखितांची सजावट
- प्र.३ हस्तलिखिते संपादनात मुळ पाठाचा वापर का आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा. 0६
- प्र.४ अ) हस्तलिखिते संशोधकास केले जाणारे कोणते प्रश्न आहेत? १२
- किंवा**
- ब) हस्तलिखित म्हणजे काय हे स्पष्ट करून त्याच्या रचनेविषयी आवश्यक लेखन सामग्री विषयक माहिती द्या.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – II) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
हरिभद्रसुरी आणि त्यांचे साहित्य (230119207)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) विविध मिथ्या मान्यतेचे निराकरण — या काव्यातून झाले आहे.
अ) समराइच्चकहा ब) सावयपन्नती
क) धूर्ताख्यान ड) धम्मसंगहणी
- २) ज्यांची बुद्धी, क्रोध, मान, माया, लोभाने ग्रासलेली आहे, परलोक मानत नाहीत, इहलोकास प्राधान्य देतात, ते तामसी — श्रोता आहेत.
अ) उत्तम ब) मध्यम
क) धर्म ड) अधम
- ३) मोक्षामध्ये जीवाला दुःखापासून मुक्ति व — सुखाची प्राप्ती होते.
अ) नित्य ब) अनित्य
क) शाश्वत ड) अधम
- ४) जन्म, जरा, मरणाविषयी वैराग्य, कामभोगापासून विरक्त, पापापासून दूर असे सात्विक पुरुष म्हणजे — श्रोता होय.
अ) मध्यम ब) उत्तम
क) अधम ड) धर्मात्मा
- ५) हरिभद्रसूरि यांचा जन्म — गावी झाला होता.
अ) जैसलमेर ब) जयपुर
क) चितौड ड) कौशाम्बी
- ६) राग, द्वेष, बीभत्स, दर्शनाने समाजास विकृत करणाऱ्या कथेस — म्हणतात.
अ) अकथा ब) कथा
क) विकथा ड) राजकथा

- प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) समराइच्चकहा भवांचे वर्णन करा.
- ब) धूर्ताख्यानमधील धूर्त स्त्रीचा धूर्तपणा सांगा.
- क) उत्तम, मध्यम, अधम श्रोत्याबद्दल माहिती सांगा.
- ड) हरिभद्रसूरी यांचे साहित्याची चर्चा करा.
- प्र.४ अ) हरिभद्रसूरी यांच्या धर्म परिवर्तनबद्दल चर्चा करा. १२
- किंवा
- ब) धूर्ताख्यानमधील अंधविश्वासाचे निराकरण करा.
- प्र.५ हरिभद्रसूरीची ग्रंथसंपदा सांगून जीवन परिचय द्या. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – III) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
‘Maharashtri Prakrit’ & Gathasaptashati (230119301)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२**
- १) प्राकृत कथा साहित्याचा विकास ——— झाला आहे.
अ) लोकसाहित्यातून   ब) आगमातून
क) कल्पनेतून   ड) चिंतनातून
  - २) संघदासगणी यांनी वसुभ्रमण यावर ——— रचना केली.
अ) महाभारत   ब) पांडवपुराण
क) वसुदेवहिंदी   ड) रामायण
  - ३) विशुद्ध भावनेद्वारे विशुद्ध चारित्र्याची प्राप्ती होते असे वर्णन असणारा भावनास्वरूप वर्णन अधिकार ——— कथाकोश रचनेत आहे.
अ) धूर्ताख्यान   ब) समराइच्चकहा
क) आख्याणमणिकोस   ड) गाहाकोष
  - ४) वररुची यांनी महाराष्ट्री प्राकृतानुसार नियम ——— करण्यास सांगितले आहे.
अ) शेष शौरसेनीवत्   ब) शेष महाराष्ट्रीवत्
क) संस्कृतवत्   ड) मराठीवत्
  - ५) प्रेमाच्या नाजुकतेची तुलना कवीने ——— केली आहे.
अ) रेशमी धाग्याशी   ब) कोमल गवताशी
क) काकडीच्या तंतुशी   ड) धाग्याशी
  - ६) स्वयंपाकघरात मुख मलिन झालेल्या गृहीणीस कवीने ——— उपमा दिली आहे.
अ) मोत्याशी   ब) चंद्राची
क) लावण्याची   ड) धनाची

- ७) पतिव्रता नायिका उत्सवाच्या काळात सुद्धा ——— शृंगार करीत नाही.
 अ) दुर्गत प्रोषित पतिकेच्या सांत्वनासाठी
 ब) दुःखद कारणास्तव
 क) मानभंगामुळे
 ड) साधेपणासाठी
- ८) कलुषित दिराच्या विपरीततेमुळे ——— दुर्बल बनली आहे.
 अ) पत्नी
 ब) नववधू
 क) प्रिया
 ड) कुमारी
- ९) मुक्तक काव्याच्या विकासाचे श्रेय ——— दिले जाते.
 अ) संस्कृत
 ब) प्राकृत
 क) मराठी
 ड) हिन्दी
- १०) ग्रीष्म ऋतुच्या दावाग्निने ——— काळवंडला आहे.
 अ) मेघ
 ब) आकाश
 क) विन्ध्यपर्वत
 ड) नायक
- ११) संसारातील सर्वात मोठे दुःख ———.
 अ) धननाश
 ब) प्रिय – वियोग – अप्रिय दर्शन
 क) मोहभंग
 ड) धनप्राप्ती
- १२) ——— विरइ आइं सालंकराणं गाहाणं ।
 अ) हालेण
 ब) बालेण
 क) राएण
 ड) मएण

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या/भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) धरिणीए महानसकम्मलग्गम सिमलिइएण हत्थेण ।
 छित्तं मुहं हसिज्जइ चन्दावत्थं गअं पइणा ॥ १३ ॥
- ब) रन्धणकम्मणिउणिए! मा जूरसु रत्तपाडलसु अन्धम् ।
 मुहमारुअं पिअन्तो धूमाइ सिही, ण पज्जलइ ॥ १४ ॥
- क) किं किं दे पणिहासइ? सहीहि पुच्छिआएँ मुध्दाए ।
 पढमुग्ग अदोह णीए णवरं दइअं गआ दिट्ठी ॥ १५ ॥
- ड) अलि अपसुत्तअ विणिमीलि अच्छ! दे सुह अ मज्झ ओआसम ।
 गण्ड परिउम्बणापुलइअङ्ग ण पुणो चिराइस्सम् ॥ २० ॥
- इ) णोह लिअमप्पणो किंण मग्गसे कुरवअस्स?
 एअं तुह सुहग हसइ वलिआणण पडकअं जाआ ॥ ६ ॥
- ई) अमिअं पाउअकव्वं पढिउं सोउं अजेण आणन्ति ।
 कामस्स तत्त तन्तिं कुणन्ति ते कहँ ण लज्जन्ति ॥ २१ ॥

- प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) गाथासप्तशती या रचनेचा परिचय द्या.
ब) तरंगवतीच्या वैराग्याचे कारण प्रसंग स्पष्ट करा.
क) गाथा सप्तशतीतील नायिकेच्या भावनांचे वर्णन करा.
ड) महाराष्ट्री प्राकृतचा विकास व आधुनिक भाषा
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) सेतुबन्ध काव्यात कशाची महती सांगितली आहे.
किंवा
ब) महाराष्ट्री प्राकृतमधील मुक्तक काव्य संग्रहाचा परिचय देऊन महाराष्ट्री प्राकृतची वैशिष्ट्ये सांगा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- महाराष्ट्री प्राकृतमधील कथासाहित्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

- ७) 'ऋ रीति' या सूत्राद्वारे होणारी योग्य परिवर्तने निवडा.
 अ) ऋणम् = रिणं, ऋषी = रिसी
 ब) तृणम् = तणं, वृषभ = वसह
 क) ऋतू = उदू, वृंदावनम् = वुंदावणं
 ड) दृष्टी = दिष्टी, सृष्टी = सिष्टी
- ८) 'दैत्यादिष्वइ' या सूत्राने ---- असा आदेश होतो.
 अ) ए
 ब) अइ
 क) इ
 ड) यापैकी नाही
- ९) 'औत् ओत्' या सूत्राने औकाराचा ---- असे परिवर्तन होते.
 अ) ओकार
 ब) एकार
 क) इकार
 ड) उकार
- १०) 'पौरादिष्वउ' या सूत्राने औकाराचा ---- असा आदेश होतो.
 अ) अउ
 ब) अइ
 क) अई
 ड) आई
- ११) 'असंयुक्तस्य अनादौ' हे अधिकार सूत्र ---- असा निर्देश करते.
 अ) असंयुक्त व आदी अशा स्थितीचा
 ब) असंयुक्त व विसर्गांत अशा स्थितीचा
 क) संयुक्त व अनादी अशा स्थितीचा
 ड) असंयुक्त व अनादी अशा स्थितीचा
- १२) 'प्राकृत प्रकाश' या रचनेतील प्रथम अधिकार ---- परिवर्तनांचा निर्देश करते.
 अ) स्वर
 ब) व्यंजन
 क) संयुक्त वर्ण
 ड) संयुक्त महाप्राण

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) क ची परिवर्तने सांगा.
 ब) द ची परिवर्तने सांगा.
 क) अधिकार सूत्रे
 ड) अधो मनयाम्
 इ) सामान्य प्राकृत
 ई) त्रिविक्रम यांचे 'प्राकृतशब्दानुशासन'

प्र.३ मध्यम विस्ताराचे प्रश्न. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) प्राकृत प्रकाश ग्रंथातील सामान्य प्राकृत भाषेच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय द्या.
 ब) 'प्राकृत प्रकाश' मध्ये आलेल्या सामान्य प्राकृतच्या कोणत्याही ५ नियमांचे संक्षिप्त वर्णन करा.

- क) 'स्वर' परिवर्तन म्हणजे काय स्पष्ट करून त्याची उदाहरण द्या.
ड) स्वर वर्णचे परिवर्तन

- प्र.४ अ) प्राकृत व्याकरण साहित्याचा विकास व साहित्याचा परिचय द्या. १२
अथवा
ब) प्राकृत प्रकाश ग्रंथात आलेल्या विविध प्राकृत भाषांच्या सामान्य वैशिष्ट्यांचा परिचय द्या.
- प्र.५ ध्वनि परिवर्तनासंबंधी विस्तृत चर्चा करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – III) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
A. Kundakunda Literature and Pravchansa (230119303)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) आचार्य कुंदकुंद यांनी ——— प्राभृताची रचना केल्याचा उल्लेख मिळतो.
अ) ०८ ब) ८०
क) १०८ ड) ८४
- २) आ. कुंदाकुंदा नी ——— भाषेतून दशभक्ति रचली आहे.
अ) संस्कृत ब) हिंदी
क) प्राकृत ड) गुजराथी
- ३) कुंदकुंद यांना चार अंगुल आकाशात अधर गमनाची वृद्धी प्राप्त असल्याने त्यांना ——— विशेषण देऊन गौरविले आहे.
अ) सर्वज्ञ ब) अरिहंत
क) कलिकालसर्वज्ञ ड) पूज्यपाद
- ४) समयसार प्रवचनसार पंचास्तिकायसंग्रह नियमसार अष्टपाहुड हे ग्रंथ ——— नावाने प्रसिद्ध आहेत.
अ) प्राभृतत्रयी ब) आगम
क) ग्रंथत्रयी ड) पंचपरमागम
- ५) प्रवचनसार हा ज्ञान व ज्ञेय यांची मीमांसा करणारा ——— शैलीमध्ये लिहिलेला अद्वितीय ग्रंथ आहे.
अ) दार्शनिक ब) वैदर्भी
क) पांचाली ड) स्थापत्य
- ६) दर्शन व ज्ञान प्रधान चारित्र्याने वैभवासह ——— प्राप्ती होते.
अ) स्वर्गाची ब) निर्वाणाची
क) भौतिकतेची ड) वस्तूची

- ७) ——— उपयोग मुक्तीला कारण आहे.
 अ) शुभोपयोग   ब) शुद्धोपयोग
 क) धनोपयोग   ड) जीवनोपयोग
- ८) आचार्य कुंदकुंद यांच्या साहित्यामध्ये निश्चय नयाने ——— चे कथन आहे.
 अ) आत्म्याच्या शुद्ध स्वभावाचे व त्याच्या प्राप्तीचे
 ब) संसाराचे व त्यातील दुःखाचे
 क) कर्माची व कर्म फलांचे
 ड) निर्वाणाचे व मोक्षाचे
- ९) ज्ञायक जेव्हा पदार्थानुसार परिणाम करतो तेव्हा ——— चा अनुभव करतो.
 अ) कर्माचा   ब) लाभाचा
 क) आनंदाचा   ड) दुःखाचा
- १०) 'प्रवचनसार' या ग्रंथात अमृतचंद्र यांच्या टिकेनुसार किती गाथा आहेत?
 अ) १९२   ब) २७५
 क) ३११   ड) १८७
- ११) चतुर्थ ——— पंचम व षष्ठ गुणस्थानात—उपयोग असतो.
 अ) शुद्धोपयोग   ब) शुभोपयोग
 क) वीतराग   ड) धनभाव
- १२) दर्शनज्ञान—प्रधान वीतराग चारित्र असेल तर कशाची प्राप्ती होते?
 अ) मोक्षाची   ब) ज्ञानाची
 क) चक्रवर्तीपदाची   ड) ऐश्वर्य व संपत्ती

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) समयसार या ग्रंथाची थोडक्यात माहिती द्या.
 ब) कुंदकुंद यांच्या पाच नावाची माहिती द्या.
 क) वीतराग चारित्र व सराग चारित्र यातील फरक सांगून फळाचे विवेचन करा.
 ड) अवग्रह, इहा, आवाय व धारणा यासंबंधी एक उदाहरण देऊन स्पष्ट करा.
 इ) कुंदकुदाचार्य चे महत्त्व सांगून ऐतिहासिक दृष्टिकोनातून माहिती द्या.
 ई) प्रवचनसार या ग्रंथातील मंगलाचरणाच्या प्रथम ५ गाथांचा भावार्थ लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) इंद्रिय ज्ञान व अतींद्रिय ज्ञान यातील फरक प्रवचनसार ग्रंथांच्या आधारे उदाहरण देऊन सांगा.
 ब) मंगल म्हणजे काय? मंगलाचरण का करावे? मंगलाचरण संबंधी कारणे सांगा.
 क) केवलज्ञानाची महिमा प्रवचनसाराच्या आधारे सांगा.
 ड) शुद्धोपयोग—शुभोपयोग व अशुभोपयोग यांच्या फळासंबंधी वर्णन करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

१२

अ) आचार्य कुंदकुंद यांचा जीवनपरिचय सांगून त्यांच्या साहित्याबद्दल माहिती द्या.
किंवा

ब) प्रवचनसार ग्रंथाची विषयवस्तु सविस्तर लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तरे द्या.

१२

पाहुड चा अर्थ सांगून उपलब्ध पाहुडाची चर्चा थोडक्यात करा.

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) ५ पुष्फणाम (प्राकृत भाषेत)
 ब) पागदवागरण नियम 0६ ते १0
 क) दसधम्माणं णामाई (प्राकृतमध्ये उत्तर)
 ड) अहं मैं (सर्वनाम) विभक्ति व वचन (एकवचन, बहुवचन)
- प्र.३ प्राकृत भाषेत लिहा. 0६
 आत्मपरिचय ६ जे ८ वाक्यात द्या.
- प्र.४ भाषांतर करा. (कोणताही एक) १२
- अ) सुहेण जीविदं ।
 जे सिसुणो पइदिणं दुध्दं पिबंति, सुद्ध भोयणं भुंजंति, समए खेलंति, जग्गंति, सयंति च, ण कदा कलहंति, जुज्झंति च, सया साहुं अच्चंति, धम्मं सूणिदूण हरिसंति, मायाअ आणं पालंति, गुरुवाणिं चिंतंति, सेट्टमित्तेहिं सह भमंति, रिउं खमंति, सिक्खं लंभिउं विज्जालअं गच्छंति, वीयराअस्स अरिहंतस्य सद्धाए भत्तिं करंति, जिणसिद्धंतं सुणंति, के ण दूसंति, तिण्णि संज्ञाए गुरुं ज्ञंति, ते सया सुहेण जीवंति, दुक्खं जयंति च ।
- ब) अब्भास चमक्कारो ।
 एगो अपढिदो सरलो किरिसिओ आसी । सो णियधेणुं गेव्हिदूण सगखेतं गदो । तत्थ धेणुणो वच्छस्स जम्मो जादो । अइकोमलं सुंदरं वच्छं दडूण सो तं पडि पेम्म हिदओ जादो ।सयं गमणे असक्कं तं वच्छं णियकंधे ठविय गिंह आगदो सो । अवर—दिणे तं वच्छं पुणो कंधे ठविय खेतं गदो पुणो गिंहं तहेव आणीदो । एवं विह कमेण बेवस्साणि गदाणि । जणा पासंति जं बहुभाखदं वसहं णियकंधं धरिदूण पडिदिणं सो गमणागमणं कुव्वदि । सो वच्छो सणियं सणियं उसहो जादो तेण तस्स भारो वडिढदो ।

- ८) कर्पूरमंजरी द्वारे लिखित पत्र राजास कोण देतो?
 अ) प्रतिहार
 ब) विचक्षणा
 क) विदूषक
 ड) भैरवानंद
- ९) चौहान कुळात कोणाचा जन्म झाला?
 अ) राजशेखराची पत्नी
 ब) बैरवानंदाची पत्नी
 क) विदुषकाची पत्नी
 ड) भैरवानंदाची पत्नी
- १०) "कर्पूरमंजरी" ची रचना कोणाच्या सांगण्यावरून केली गेली होती?
 अ) अवंतिसुंदरी
 ब) विचक्षणा
 क) शीलवती
 ड) राजशेखर
- ११) यायावर वंशातील खालीलपैकी कोण आहे?
 अ) राजशेखर
 ब) शीलवती
 क) दुर्दक
 ड) अवंतिसुंदरी
- १२) राजशेखर यांचा मातेचे नाव हे होते?
 अ) अवंतिसुंदरी
 ब) शीलवती
 क) विचक्षणा
 ड) यापैकी कोणतेही नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) राजशेखरांचे माता पितरे
 ब) अवंतिसुंदरी
 क) विचक्षणा
 ड) सट्टकासंबंधी माहिती द्या.
 इ) विचक्षणा
 ई) राजा चंडवाल

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) कर्पूरमंजरी सट्टाकातील "भैरवानंद" पात्रा संबंधी माहिती द्या.
 ब) कर्पूरमंजरी मधील द्वितीय जवनिकेचा सार लिहा.
 क) कर्पूरमंजरी मधील चौथी जवनिकेचा सार लिहा.
 ड) कर्पूरमंजरी सट्टाकातील प्रथम जवनिकेचा सार सविस्तर लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) सट्टक म्हणजे काय त्याची उत्पत्ती आणि त्याच्या विकासाबद्दल चर्चा करा.
 किंवा

- ब) महाकवी राजशेखर याचा परिचय देऊन ग्रंथरचनेसंबंधी माहिती द्या.

प्र.५ राजशेखरांच्या कालनिर्णयाबाबत चर्चा करा.

१२

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – IV) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Apabhransh Prakrit & Jambusamichariu (230119401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण : ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) आचार्य भरतमुनि यांनी अपभ्रंश भाषेला ——— असे म्हटले आहे.
अ) उकारबहुला   ब) देशी भाषा
क) संस्कृत   ड) प्राकृत
- २) ——— हे काव्य गुजरातचे कवी विनयचंद्र यांच्याकडून ४० पद्यात रचलेले छोटे काव्य आहे.
अ) उक्ति व्यक्ति प्रकरण   ब) नेमिनाथ चउपड
क) प्राकृत पैंगलम्   ड) सिरिथुलिभद्र फागु
- ३) 'पृथ्वीराजरससो' चन्द्रबरदाई द्वारा रचित ——— चे उत्कृष्ट काव्य आहे.
अ) अपभ्रंश   ब) चम्पू-काव्य
क) परवर्ती अपभ्रंश   ड) परिनिष्ठीत अपभ्रंश
- ४) विद्यापती द्वारा समय-समयावर गायला जाणारा पदाचा संग्रह म्हणजेच ——— आहे.
अ) कीर्तिलता   ब) उक्तिव्यक्त प्रकरण
क) संदेशरासक   ड) विद्यापति पदावली
- ५) ——— च्या वडीलांना राजा गणेश्वर यांना नवाब असलान ने छळाने मारले होते.
अ) कीर्तिसिंह   ब) विनयचंद्र
क) दामोदर पंडित   ड) विद्यापती
- ६) सिरिथूलिभद्र – फागु ——— या सरस काव्यामध्ये मुनि स्थुलिभद्र यांची चरित्रदृढतेची कहानी आहे.
अ) मुनि वल्लभसूरि   ब) मुनि देवर्द्धिश्रमण
क) मुनि स्थूलिभद्र   ड) मुनि जयभद्र

- ७) मलयागिरीच्या जवळ ——— नावाचा देश आहे. तेथे मृगांक राजा राज्य करीत होता.
 अ) धंधुका
 ब) केरळपूर
 क) विद्यांचल
 ड) राजगृहनगर
- ८) स्वयंभु आणि पुष्पदंत कवि यांनी अपभ्रंशचे भाषेला ——— म्हटले आहे.
 अ) आर्यभाषा
 ब) पुरानी राजस्थानी
 क) संस्कृत भाषा
 ड) देशी भाषा
- ९) 'जसहरचरिउ' या काव्यामध्ये मानवाला आपल्या परिणामानुसार आपल्या पुण्य-पाप रूप भावाचे फळ मिळते.
 अ) महापुराण
 ब) जसहर चरिउ
 क) टिड्डनेमिचरिउ
 ड) भविसयत्तकहा
- १०) ——— येथे कवि रङ्घूचा निवास होता. तसेच साहित्य साधनेचे प्रमुख स्थल होते.
 अ) अहमदाबाद
 ब) गोपाचल
 क) उज्जैन
 ड) अयोध्या
- ११) डॉ. राजाराम जैन यांच्या मते कवि ——— यांना जाज्वल्यमान नक्षत्र अपभ्रंश साहित्याचे म्हटले होते.
 अ) कवि रङ्घू
 ब) कवि वीर
 क) कवि नयनंदी
 ड) कवि हरिदेव
- १२) ——— हे काव्य शृंगाररस प्राधान्य काव्य आहे.
 अ) पृथ्वीराजरासो
 ब) विद्यापति वाचस्पति
 क) संदेशरासक
 ड) कीर्तिलता

प्र.२ टीपा द्या. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) अपभ्रंश भूमिका
 ब) कवि हरिदेव यांचे साहित्य
 क) कवि वीर
 ड) रासो, फागु काव्य परिचय
 इ) चर्चरी, दोहोकाव्य
 ई) जम्बुस्वामी वैराग्य कथा

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) जम्बुस्वामीचरिउ, त्यांचे शौर्यगाथा
 ब) शैवांची अपभ्रंश रचना
 क) हेमचंद्र यांचे साहित्य (अपभ्रंश)
 ड) कवी वीर – कवी हरिदेव यांचा परिचय.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) कवि धनपाल व त्यांचे साहित्य आणि कवि नयनंदी परिचय
ब) परवर्ती अपभ्रंशाच्या रचना परिचय
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
कवि स्वयंभू परिचय आणि त्यांचे साहित्य स्पष्ट करा.

- इ) मुगत्तं मदिवेयल्लं लोयाणिंद च मूढदं ।
बहिरत्तं च रोगत्तं असच्यादो हि देहिणं ॥
- ई) मोणमेव हिदं पुंसं सुह सव्वत्थसिद्धीए भासं भासेज्ज सच्चं हि सव्वसत्तोवयारी
जा ॥

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) आधुनिक प्राकृत साहित्यतील रचनाकाराचा परिचय व साहित्याचा आढावा घ्या.
- ब) चंदनमुनीकृत 'रयणवालकहा' कथेचा सारांश लिहा.
- क) 'णीदिसंगहो' मधील 'शीला' ची परिभाषा सांगून त्याची महिमा व दुर्दशा संबंधी भाव सांगा.
- ड) आचार्य सुनीलसागर यांचा जीवन परीचय सांगा व साहित्याचा आढावा घ्या.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) लोगणीदी मधील सकार, दकार याविषयी माहिती द्या.
- ब) 'भावालोयणा' या ग्रंथातील भाव स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- णीदिसंगहो मधील मंगलाचरणा चा अर्थ सांगून धम्म – णीदि मधील भाव लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Prakrit) (सत्र – IV) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Prakrit Neeti & Stotra Kavya (230119403)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ३:०० ते ५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) अभयदेवसूरी यांनी ——— स्तोत्राची रचना ३० गाथा मधून केली आहे.
अ) भक्तामर ब) जय तिहुयण
क) तिजयपहुत्त ड) उवसग्गहर
- २) “लध्वजित शंतिस्तवन्” यांची रचना ——— केली.
अ) हरिभद्रसूरि ब) जिनवल्लभसूरि
क) जिनेश्वरसूरि ड) जिनदत्तसूरि
- ३) “जं किं गिहारंभ बहुथोवं वा सया विवज्जेदी
आरंभणिवितमदी, सो अट्टम सावओ भणिओ ” या गाथेत ——— प्रतिमेचे वर्णन आहे.
अ) ६ ब) ५
क) ४ ड) ८
- ४) जिनचतुरविंशती मध्ये वड्डमान हा शब्द ——— तीर्थकर याचे करिता आला आहे.
अ) कुंथुनाथ ब) महावीर
क) नेमिनाथ ड) वासुपुज्य
- ५) दंसण वय समाइय ——— साचित्त राइभत्तेय
बंभारंभ परिग्गह अणुमणमुद्दीट्ट—देसविरदेदे
अ) प्रोषध ब) पोसह
क) पाप ड) पवित्र

- ६) 'पच्चक्खाण' ही क्रियाविधी ---- यासाठी केली आहे.
 अ) नित्यक्रिया
 ब) विशेष साधना आणि भावना प्रकट व्हावी
 क) व्रतादि मध्ये झालेल्या दोषाचे निराकरण
 ड) नियमवाली आहे म्हणून
- ७) प्रथम प्रतिमेचे नाव ---- हे आहे.
 अ) दर्शन
 ब) अनुमति त्याग
 क) उद्दिष्ट त्याग
 ड) सामायिक
- ८) 'गोम्मटेसथुदी' ही रचना ---- व्या शतकातली आहे.
 अ) १०
 ब) १२
 क) १४
 ड) २१
- ९) भंते याचा अर्थ ---- आहे.
 अ) भागवत
 ब) भाग्यवान
 क) धनवान
 ड) भगवान
- १०) अण्णाणमयो जिवो कम्माणं कारगो होदी! या गाथेचा भावार्थ आहे.
 अ) अज्ञानी जीव कर्माचा करता असतो
 ब) अज्ञानी जीव कर्माचा करता नसतो
 क) अज्ञानी जीव कर्माचा करता हर्ता असतो
 ड) वरीलपैकी नाही
- ११) योगेंदु देव यांचा कालखंड ---- वे शतक आहे.
 अ) ६
 ब) ९
 क) १०
 ड) ११
- १२) दिवामैथुनत्याग प्रतिमा याला दुसरे नाव ---- आहे.
 अ) प्रोषध प्रतिमा
 ब) दर्शन प्रतिमा
 क) रात्रिभोजनत्याग प्रतिमा
 ड) परिग्रहत्याग प्रतिमा

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

१२

- अ) एयारसम्मि ठाणे, उक्किट्टो सावओ हवई दुविहो।
 वत्थेय धरो पढमो, कोवीण परिग्गहो विदिओ।।
- ब) पुट्टो वा पुट्टो वा, णियगेहिं परेहिं सग्गिहं कज्जे।
 अणुमणणं जो ण कुणदि वियाण सो सावओ दसमो।।
- क) दियंबरो जो ण च भीइजुत्तो, ण चांबरे सत्तमणो विसुद्धो।
 सप्पादिजंतुफुसदो ण कंपो तं गोम्मटेसं पणमामि णिच्चं।।

- ड) णवकोडीसु विशुद्धं भिक्खायरणेण भुंजदे भुंजं ।
जायणरहियं जोग्गं, एयारस सावओ सो दु ।।
- इ) जं किं पि गिहारंभं, बहुथोवं वा सया विवज्जेदि ।
आरंभणिवितमदी, सो अट्टम सावओ भणिओ ।।
- ई) पंचुम्बर सहियाइं सत्तवि वसणाइं जो विवज्जेइ ।
सम्मतविशुद्ध मई, सो दंसण सावओ भणिओ ।।

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) वैराग्य रसायन प्रकारची थोडक्यात माहिती द्या.
ब) रसेतर मुक्तकासंबंधी माहिती लिहा.
क) गोमटेश अष्टकासंबंधी भाव स्पष्ट करा.
ड) निर्वाण कांड स्तोत्रात वर्णित प्राचीन तीर्थक्षेत्रांचा परिचय द्या.
- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) उवसग्गहर स्तोत्राची महिमा सांगा.
किंवा
ब) आचार्य कुंदकुंद यांच्या दशभक्ति संबंधी सविस्तर आढावा घ्या.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- अपभ्रंश प्राकृत स्तोत्र साहित्याचा परिचय द्या.

प्र.४ अ) 'वत्थुसार' रचनेतील प्राचीन वास्तुशास्त्र विषयक गुण-दोष आणि प्राचीन रूढी यांचे वर्णन करा. १२

किंवा

ब) 'ठक्कुर फेरु' यांचे जीवन आणि साहित्य.

प्र.५ वास्तु निर्मितीवेळी त्याज्य विषयाविषयी ठक्कुर फेरु आणि प्राचीन भारतीय संकल्पना स्पष्ट करा. १२